

Nr 321.

Av herr Håstad m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts förslag om indragning av sändebudsposten i Lissabon samt den självständiga beskickningsrådsposten i Wellington.

I statsverkspropositionen till innevarande års riksdag framlägges under tredje huvudtiteln förslag till vissa organisatoriska förändringar i utrikesrepresentationen, innebärande indragning av ett antal befattningar i olika grader. Sålunda föreslås bl. a., att sändebudsbefattningen i Lissabon indrages från och med nästa budgetår samt att i stället sändebudets i Madrid verksamhetsområde utsträcker sig att omfatta även Portugal (dock skulle enligt förslaget en tjänsteman i sekreterare- eller rådsgrad hållas stationerad i Lissabon). Därjämte föreslås indragning av den i Wellington för närvarande placerade beskickningsrådstjänsten med ställning såsom chargé d'affaires, i samband varmed föreslås att åt sändebudet i Canberra anförtros jämväl tillvaratagandet av de svenska intressena i Nya Zeeland.

Den svenska utrikesförvaltningen har framvuxit såsom resultat av en kontinuerlig och i sina enskildheter noggrant prövad utveckling. Vid en jämförelse med förhållandet vad beträffar andra och däribland betydligt mindre länder än Sverige framstår den svenska utrikesrepresentationen icke såsom överdimensionerad utan såsom endast motsvarande vårt lands oundgängliga behov av officiell representation utomlands. Ur allmänna synpunkter förefaller det angeläget, att särskilt i dagens läge, när det internationella samarbetet ställer allt större krav på vårt lands utrikesrepresentation, denna i varje fall vidmakthålles i sin nuvarande omfattning. Mot bakgrunden härav måste de i propositionen föreslagna indragningarna te sig såsom i hög grad betänkliga. Härtill kommer emellertid vad angår befattningarna i Lissabon och Wellington följande.

Under mellankrigsperioden tillvaratogs de svenska intressena i Portugal genom ett i Madrid stationerat sändebud. Gentemot detta arrangemang anmärktes redan då, att de båda folken på den iberiska halvön erfarenhetsmässigt stå i ett visst motsatsförhållande till varandra och att i varje fall tredje lands intressen icke kunna tillfredsställande tillgodoses i det ena landet genom tjänstemän ackrediterade i det andra. Dessa synpunkter göra sig i dagens läge än mera gällande ej minst i allmänpolitiska frågor, i vilka de båda staterna som bekant ofta intaga en skiljaktig ställning.

Sveriges handel med Portugal har sedan mellankrigsperioden undergått en väsentlig utökning och fördelats på ett allt större antal varugrupper å såväl export- som importsidan. Till följd av denna strukturutveckling har den svensk-portugisiska handeln blivit allt värdefullare. Till Portugal säljas sålunda väsentligen högförädlade varor, såsom verkstadsprodukter i vidsträck-

taste mening, medan vår införsel därifrån till stor del består av industrivaror, såsom kork och harts (för pappersindustrien) jämte kopra, kakao-smör och hampa från de portugisiska kolonierna, vilka merendels göra sina avslut genom förmedling av Lissabon. Portugal erbjuder dessutom ur långtidssynpunkt betydande intresse för svensk företagsamhet. Sålunda har ett flertal svenska industriföretag etablerat dotterbolag i Portugal. Därjämte föreligga olika från svensk sida igångsatta långtidsprojekt, avseende bl. a. oljeborrning och malmprojektering. På det kommunikationstekniska området göra svenska företagare för närvarande en insats i vad avser telefonnätets utbyggnad, signalanordningar för järnvägarna etc.

Portugal intager genom sitt geografiska läge en synnerligen framskjuten plats såsom transitoland för internationell trafik. Först och främst är att märka, att Lissabon regelmässigt anlöpes av flera svenska linjerederier. Därjämte må erinras om att den svenska flygtrafiken till och från Sydamerika går över Lissabon samt att denna stad tjänstgör såsom en även för oss betydelsefull anknytningspunkt till åtskilliga andra transoceanica flyglinjer liksom till flyglinjer på Medelhavet och Afrika.

Mot den här angivna bakgrunden gör sig intresset av att en beskickningschef med sändebuds rang hålles stationerad i Lissabon så starkt gällande, att det — trots det aktuella behovet av att åstadkomma besparingar i budgeten — framstår såsom en angelägenhet av synnerlig vikt att posten bibehålles. De krävande uppgifter, som ofrånkomligt följa av Sveriges livliga samfärdsel med Portugal och detta lands allmänna betydelse ur internationell synpunkt, böra sålunda enligt vårt förmenande icke av besparingskäl anförtros åt ett beskickningsråd eller en beskickningssekreterare. I detta sammanhang bör bl. a. beaktas Portugals latinska kynne, vilket gör det särskilt betydelsefullt att befätningshavaren då han söker kontakt med de beslutande myndigheterna kan falla tillbaka på en tillräckligt hög tjänsteställning.

Vad avser den i propositionen föreslagna indragningen av den självständiga beskickningsrådstjänsten i Wellington må erinras om att Sverige — efter en övergångstid med lönad konsul därstädes — så nyligen som år 1949 upplagit direkta diplomatiska förbindelser med Nya Zeeland. Detta skedde genom upprättandet av en beskickning i Wellington under ledning av ett beskickningsråd såsom självständigt ackrediterad chargé d'affaires. Åtgärden syntes väl motiverad, icke minst med hänsyn till att Nya Zeeland traditionellt intagit en mycket självständig ställning gentemot Australien, över vilket land de diplomatiska förbindelserna dittills förmedlats.

Vårt land synes för närvarande åtnjuta en enastående good-will i Nya Zeeland. Intresset för Sverige och svenska förhållanden är utomordentligt stort, och det må erinras om att utvecklingen i Sverige följes med stor uppmärksamhet, bl. a. på skogsväsendets och vattenkraftens områden, förutom självfallet på det sociala området, där Nya Zeeland självt är ett föregångsland.

Den svensk-nyzeeländska handeln har under efterkrigsåren gått kraftigt

framåt, och den torde för år 1950 komma att uppgå till ett värde av ca 35 milj. kr. jämfört med ca 9 milj. kr. före kriget. Huvudprodukterna på export- sidan ha traditionellt utgjorts av cellulosa samt papper och papp, men under mellankrigsperioden lyckades Sverige i skarp konkurrens med andra intres- sen vinna avsättning även för ett flertal av sina specialiteter på verkstadsom- rådet. Denna utvidgning av den svenska exporten har under de senaste åren fortsatt, och utvecklingen visar alltjämt en gynnsam tendens. Licens- och va- lutafrågor fordra dock fortlöpande tillsyn och handläggning på det allmänna planet. På importsidan utgöras de stora produkterna av ull samt hudar och skinn. ASEA, SKF, Separator och Elektrolux ha upprättat dotterbolag i Nya Zeeland.

Nya Zeeland erbjuder i likhet med Portugal betydande intresse icke minst med hänsyn till möjligheterna att där genomföra stora långfristiga projekt. Ett flertal stora svenska företag äro för närvarande aktivt intresserade i dy- lika projekt, väsentligen på det kommunikationstekniska området. Rederi- aktiebolaget Transatlantic upprätthåller i samsegling med andra skandina- viska rederier linjetrafik på nyzeeländska hamnar.

Såsom ovan framhållits beträffande Portugal gör sig även beträffande Nya Zeeland den synpunkten med särskild skärpa gällande, att vårt lands intres- sen bäst tillvaratagas genom en där självständigt ackrediterad diplomatisk representant. För vederbörande i Nya Zeeland skulle det slutligen framstå såsom ett föga tilltalande arrangemang, om man skulle indraga den beskick- ning vi för endast två år sedan upprättade därstädes och på nytt låta våra diplomatiska förbindelser med Nya Zeeland gå via Australien. Det må i detta sammanhang erinras om att Danmark, Nederländerna och Belgien, vilka län- ders handel med Nya Zeeland är betydligt mindre än Sveriges, upprätthålla beskickningar i Wellington med ett sändebud eller en chargé d'affaires såsom chef.

Under åberopande av vad ovan anförts hemställa vi,

att riksdagen måtte vid behandlingen av tredje huvud- titeln besluta sådan höjning av det begärda anslaget att sän- debudsposten i Lissabon samt den självständiga beskick- ningsrådsposten i Wellington bibehållas.

Stockholm den 26 januari 1951.

Elis Håstad.

Bengt Sjölin.

Walter Edström.

Harald Hallén.

Carl Lindberg.